

Професор ПАНАЙОТИС КЕТИКИДИС, лектор във Висшето училище по застраховане и финанси:

БЪЛГАРСКИТЕ СТУДЕНТИ СА КРЕАТИВНИ И ПРЕСЛЕДВАТ

УСПЕХА

ГЕОРГИ ГЕОРГИЕВ

- Професор Кетикидис, България определи като приоритет за следващите години развитието на инженерните науки. Как оценявате тази стратегия?

- Инженерната наука е много важна дисциплина, тъй като технологичните иновации в момента са единственият най-важен механизъм на конкурентния успех в много индустрии. Необходимо за това би могло да бъде промяна на учебните планове чрез въвеждане на мениджмънт и предприемачество в лекциите за студенти инженери. Също така определени курсове по икономика трябва да подпомагат студентите по медицински и биотехнологии в търговската проблематика. Но крайъгълният камък в тази стратегия трябва да бъде акцентът върху интердисциплинария подход в учебните програми.

- На какво ниво е българското образование в сферата на икономиката и бизнеса?

- В цял свят има нужда от реформи в образованието и за развитието на уменията и нагласите във всички сектори на обществото. Но най-вече при младите хора, за да са по-предприемчиви и адаптивни към динамиката на икономиката и всички останали промени. В този смисъл култура може да се дефинира като „навиците на общността“. Една от целите на английското правителство за формирането на предприемчива култура е да осигури на младите хора информиран избор между намнатата служба и предприемачеството. Обучението по предприемачество също не замества макроикономическата и политическата стабилност в държавата. То обаче може да има добро икономическо влияние. Например, окуражавайки повече висшести, води до нови бизнес инициативи, след което влияе на две нива

на самите висшести и върху основното ниво на заетост в страната. Без да акцентираме върху някои специфични барieri пред макроикономиката, като достъпа до финансов ресурс, влиянието на обучението по предприемачество върху стартиращите фирми може да бъде незначително. Дори и когато се обръща внима-

СНИМКА МОНИТОР

Бизнесът навлиза в ерата на иновациите

ВИЗИТКА

- Проф. Кетикидис е член на сената на University of Sheffield, заместник-ректор по „Изследвания, иновации и международни отношения“ в City College, международен факултет на University of Sheffield,
- Председател на управителния съвет и академичен директор на Докторската програма на Изследователския център за Югоизточна Европа (SEERC)
- Лектор по съвместните магистърски програми между Висшето училище по застраховане и финанси и University of Sheffield в магистратурите по „Бизнес мениджмънт и технологии“ и „Маркетинг, реклама и PR“
- Международен експерт с над 25 години професионален опит като мениджър, преподавател и учен

ралната икономическа политика за конкурентоспособността и иновациите.

- В България има една поговорка: „Сиромаш човек - жив дявол“. Тя илюстрира една от представите на българите за самите нас: че сме много изобретателни, макар и да разполагаме с малко средства. По-креативни ли са българските студенти от тези в другите европейски университети?

- Креативност означава да направим нещо свое. Нещо, което всеки притежава като способност да използваме правилните обстоятелства. Понякога е достатъчно само един урок, рисунка и дори учител, за да отключи творческите елементи, чийто източник е вътре в нас. Истината е, че всички ние сме креативни. Наблюдавайки българските студенти, мога да кажа, че са изключително умни и трудолюбиви, креативни хора и страстно преследващи успеха.

- Един от акцентите в публичната ви лекция в София беше точно за креативността. Как учите студентите си да бъдат изобретателни?

- Креативността е възможност да развием нови идеи и да откриваме нови гледни точки към проблемите и възможностите - да измисляш нови неща. А иновацията е възможността да прилагаш креативни решения към проблеми, за да обогатиш живота на хората, да вършиш нови неща. Креативността е необходимост в иновациите. Често ми задават въпроса как учите на това студентите. Науката за креативността включва обучаването на студентите как да развият процеса. Това са техники на учене, които развият нестандартното мислене, изследване на проблеми и идеи с цел да се използват всички факти като основа за креативни решения и да развият приложими в практиката планове. Творчество може да бъде преподавано предимно, ако се насърчават студентите, но и с няколко упражнения

от реалния живот като: брейнсторм сесии, логически задачи, приоритизирана активност, известна като техниката diamond-nine. В занятията имаме „лаборатория за творчески живот“, чийто цел е да „създаде“ среда, където разрешаваме

на студентите да постигнат и разширят своя индивидуален процес на учене. Ние постигаме това, като утвърждаваме следното: насърчаваме студентите да са различни, държим се услужливо с тях, даваме им увереност да поемат риск, ценим високо иновативните модели, стимулираме развитието на аналитично мислене, предлагаме ситуации от реалния живот, осигуряваме за всичко това подходящите инструменти.

- Какви са барьерите пред студентите да развият творческо мислене?

- Опитът показва, че креативността изисква баланс между теоретични, аналитични и практически способности. Само с теоретична подготовка човек може да има иновативни идеи, но не може да ги разпознае или продаде. Ако човек е само аналитичен, може да бъде отличен критик на чуждите идеи, но няма да генерира собствени. Практикът от своя страна може да продава отлично, но обикновено продава евтини идеи вместо ценни творчески предложения. Основната бариера пред творческото мислене е търсенето на един-единствен верен отговор. Фокусирането в това да си логичен или сялапо да следваш правилата също пречи. Бариера пред различното мислене е и страхът да не бъдеш смешен в очите на другите, страхът от грешки и провал.

- Иновациите са пряко свързани с науката. В момента в обществото се дискутира къде трябва да е центърът на науката и иновациите - дали в Българската академия на науките (БАН) или в университетите. Какво е вашето мнение и как този проблем е решен в другите страни?

- В случая най-подходящ за прилагане е подходът на Националната система за иновации. Това е един модел на икономическо развитие, който цели да се повиши взаимовъздействието между правителството, бизнеса и академията. Подходът на националната иновационна система, вместо да се фоку-

сира единствено върху броя на въведените продукти и иновационния процес в страната, включва научни изследвания и усилия за развитие от страна на държавните фирми. Също така и определящи фактори за иновациите като например учебния процес, поощрителни механизми и възможностите за професионално развитие. Така че систематичният подход към иновациите е основан върху схващането за нелинеарен, мултидисциплинарен иновационен процес. Но в крайна сметка, аз лично смятам, че във всяка държава случат е различен, така че не може просто да присвоите чужд модел на готово. Успехът в иновациите изглежда зависи от два основни компонента. Ресурсите хора, материална база, знание, пари и др. - и капацитетът на организацията да ги управлява. Но вторият процес е по-труден за овладяване трябва да има такава организация, че да оправдае разбирателно какво се опитваме да управляваме. Всичко това е подвижна мишена ръководенето на иновациите е изграждането на един динамичен капацитет. Друг проблем е да елиминираме регулаторните механизми, които създават барieri пред бизнеса. Също така добре измислените и приложението административни процедури биха могли да помогнат продуктивността на бизнеса, също така да намалят разходите в държавните предприятия. Най-важното е да развием условията за правене на бизнес.

- В кои сфери е подходящо да се инвестира по време на криза?

- Бих отговорил така: „иновации или смърт“. Моето основно послание е, че развитата икономика навлиза в една нова фаза, именно ерата на иновациите. Следователно бизнесът, който непрекъснато подновява своите продукти, услуги и модели, ще може успешно да се справи с конкуренцията на пазара, докато всички останали ще бъдат изпреварени от конкуренцията. Иновациите са необходими за оцеляването, растежа и печалбата. Те позволяват по-широка гама стоки и услуги да бъдат доставени до хората по целия свят: поделна икономическа хранителна продукция, развити медицински технологии, по-добър транспорт. В крайна сметка, когато трудът стане по-ефективен, брутният вътрешен продукт ще се увеличи.

Лекции по икономика и за медицинските специалности